

РЕЦЕНЗИЯ

**на научния труд и учебната дейност
на ас. д-р Мария Петрова Кърджиева,
представени за участие в конкурс за заемане
на академична длъжност „доцент“
в ПН 8.3. „Музикално и танцово изкуство“, специалност „Хореография“,
обявен в ДВ бр. 20 от 17.03.2015 г. за ВСУ „Черноризец Храбър“**

**Рецензент: проф. Даниела Кирилова Дженева – АМТИИ Пловдив
ПН „Музикално и танцово изкуство“, специалност „Хореография“**

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от ВСУ „Ч. Храбър“ (ДВ, бр. 20 от 17.03.2015 г.) и на интернет страницата на университета за нуждите на катедра „Изкуства“ към Архитектурен факултет. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция № 6 към Наредба № 3 за академичния състав на ВСУ „Ч. Храбър“. Процедурата по конкурса е коректно спазена. За участие в обявения конкурс са подадени документи единствено от ас. д-р Мария Петрова Кърджиева от катедра „Изкуства“ при ВСУ „Ч. Храбър“ гр. Варна.

За участие в конкурса кандидатът ас. д-р Мария Кърджиева е представила списък от общо пет заглавия, в т. ч. три публикации в български научни издания, една монография, едно учебно пособие в съавторство. Към проблематиката на конкурса се приемат за сведение: провеждането на две самостоятелни фолклорни изследователски експедиции, хореографията на

сюжетно-тематичен танц „Дунаве, бели Дунаве“, хореография в съавторство на два спектакъла и асистенция на режисура на още четири концерт-спектакъла по различни поводи.

Мария Кърджиева е родена на 18.11.1974 г. в гр. Шумен. Още като дете започва да танцува първоначално през 1981 г. в детска балетна школа в гр. Шумен. Бързо намира своето амплоа и се преориентира към българските народни танци в детски танцов състав „Веселяче“ през 1983 г., а след това и в ансамбъл „Шумен“. Професионалното и развитие в АНПТ „Варна“, където работи като артист-балетист от 1995 г. до 2001 г. окончателно предопределя бъдещето и развитие на хореограф-педагог. През същия период е ръководител в детската танцова школа към РДВР – гр. Варна и ОУ „Софроний Врачански“ – гр. Варна.

През 2000 г. завършва бакалавърска степен с първия випуск на специалност „Хореография“ във ВСУ „Ч. Храбър“. През 2002 г. се дипломира като „магистър“ хореограф-режисьор в АМТИИ Пловдив. От 2004 г. до момента тя е асистент в специалност „Хореография“ на ВСУ „Ч. Храбър“ където преподава „Композиция и режисура на българските народни танци“, „Методика на преподаване на български народни танци“ и „Фолклорни експедиции“. Хореограф е на студентски ансамбъл „Академика“, поддържа сайта на Академичен танцов театър и нещо изключително важно за всички студенти и преподаватели от специалността, изцяло поддържа и се грижи за аудио-визуалния фонд на ПН „Музикално и танцово изкуство“.

Вярна на стремежа си за професионално израстване и реализация през 2013 г. придобива образователната и научна степен „доктор“ с дисертационен труд на тема „Съвременни подходи за усъвършенстване на

управлението на фолклорното сценично изкуство“. Фактически ас. д-р Мария Кърджиева е свързана с танца в различните му аспекти. Преминва през любителското и професионално танцово изкуство, професионалното обучение, за да се утвърди и в педагогическата и в творческата дейност, свързани най-вече със създаването на нови, различни по форма хореографски произведения. За това свидетелстват множеството дипломи, грамоти и награди, приложени към настоящия научен труд.

Предложената за рецензиране монография „Творческият процес в хореографското изкуство на фолклорна основа“ е издадена през 2015 г. от Университетско издателство на ВСУ „Ч. Храбър“. Разработена е в обем от 193 страници и е структурирана във въведение, три основни глави и заключение. Използваната литература е 104 заглавия (20 от които - чуждоезични), коректно са цитирани сайтове и актуални заглавия от електронните медии, свързани с темата. За периода 2011-2014 г. са проведени 17 интервюта с информатори, които имат пряка връзка с творческия процес по пресъздаването на сценични хореографски произведения на фолклорна основа.

Стилът на изложение е точен и ясен като на места прозира емоционалната връзка на кандидатката с разглежданите проблеми. Цитатите от библиографията и изследванията са подбрани внимателно с прецизен коментар към тях. Самата тема е доста трудна, недостатъчно изследвана, което говори за сериозен подход от страна на ас. д-р Мария Кърджиева и стремеж към академичност.

Въведението на труда ни запознава с развитието на хореографското изкуство като част от световната култура. В него са изведени както следва: **обект** на изследването е творческата дейност на фолклорните ансамбли в

България; **предмет** на изследването са етапите на този творчески процес; **целта** е формулирана като стремеж след анализ и оценка на проблема да се състави примерен работещ модел за творческа дейност и нейното разпространение; изведени са пет основни **задачи**, свързани с тази цел.

В глава първа се разглежда в дълбочина същността на фолклорното изкуство, като основен приоритет е развитието на българската народна хореография. Прави се преглед на историческите етапи в това развитие, като се акцентира върху определени знакови за нашата култура ансамбли: ДАНПТ „Филип Кутев“, ДАНПТ „Пирин“, ДФА „Тракия“ и АНПТ „Варна“. Изследвано е тяхното възникване, творчески облик, мотивация на колектива и не на последно място дейността на основите „двигатели“, творците създали специфичния стил на всеки от тях. Разгледани са емблематични танцови постановки от репертоара им и подхода при тяхната постановка. Всички тези аспекти Кърджиева разглежда аналитично, сравнява и извежда самостоятелно (авторски) изводи. За първи път тя определя проф. Кирил Джанев като реформатор и проф. Петър Ангелов като новатор в българската фолклорна хореография.

Тя проследява развитието на нови, съвременни танцови форми, които предопределят възникването на „фолклорен театър“. Това е последният етап от развитието на хореографията в България, който се свързва с несъвсем удачни реформи в областта на културата от страна на държавата, но и с нови композиционни и драматургични търсения в сценичното танцово изкуство от страна на творците. Друг неин извод е, че професионализирането на танца и трансформирането му в изкуство поражда взаимовръзката композиция-танц-хореография.

В глава втора дефинира творческия процес в танцовото изкуство на фолклорна основа като система от дейности методически структурирани и позволяващи изграждането на единна музикално-танцова композиция. Извежда в таблица пет специфични особености на художественото творчество като наред с различията, породени от специфичните характеристики на отделните видове изкуства формулира и три общи етапа за всички тях: етапът на художествения замисъл, етапът на неговата реализация и етапът на художественото възприемане от зрителите. Изключително обстойно с примери, анализи и изводи е направен обзор на тези етапи за хореографията. Формулиран е и извод относно фазите на обработка в танцовата композиция, конструирането на формата на танца от определени компоненти и закономерните отношения между всичките елементи на драматургията.

В трета глава се третира интерпретацията и реализацията на фолклорното изкуство, но вече през призмата на художествения екип в танцовия ансамбъл. Тук замисъла на Кърджиева е да излезе извън рамките на индивидуалния творчески подход на автора и да го съпостави с колективните решения на художествения съвет в конкретен колектив. Прави се анализ на възможностите за подбор на репертоара съобразно творческия потенциал в съответното звено, възможностите на изпълнителите, финансовите ресурси, насочени към тези творчески идеи и тяхното разпространение. Като последна точка в тази глава се разглежда въпроса за стилизацията като похват в танцовото изкуство. Това наистина е фундаментален въпрос за творческия процес в хореографията и самата кандидатка прави извода, че: Националната идентичност на индивида се формира чрез народното творчество и в частност фолклорния танц.

В заключението на монографичното изследване убедително са обобщени всички достижения, изведени са основните изводи и свързаните с тях приноси.

Ас. д-р Мария Кърджиева е и уважаван и обичан от студентите на ВСУ „Ч. Храбър“ преподавател. Тя е интелигентен и търсец професионалист със сериозни изследователски намерения. Лично съм свидетел на трайните и интереси през годините към проучването на фолклорния материал по места, обичаите и традициите на нашия народ. Учебното пособие „Методически указания за подготовка, разработка и защита на дипломна работа за специалност „Хореография“ (ОКС „бакалавър“) в съавторство с проф. Петър Ангелов е ценно помагало за студентите както във висшите училища, които за първи път работят върху действени форми на танца, трябва да се изявят като творци и да защитят своя труд. Освен преките си задължения като преподавател по „Композиция и режисура на българските народни танци“, чрез които обучава и подпомага студентите при създаването на различни танцови форми и задачи, тя целенасочено и активно работи извънаудиторно с тях по подбора и компилацията на необходимата им музика.

Формулираните от ас. д-р Мария Кърджиева приноси адекватно и точно описват достиженията и в научната разработка. В по-голямата си част те имат значима теоретична стойност. Изградени са върху анализ на впечатляващо количество емпиричен материал, специализирана литература и самостоятелни съждения и изводи. Определено научен принос имат и цитираните публикации, свързани с изследователската и аналитична дейност на кандидатката. От голямо значение за нейното изграждане като преподавател е и практиката и като хореограф, ръководител и постановчик на танцови произведения. Чрез своя научен труд по въпросите за творческия

процес в българката народна хореография кандидатката показва, че притежава задълбочени теоретични познания в цитираната област. Част от приносите имат и приложимо значение и могат да бъдат използвани както от специалистите в областта на танцовото изкуство, така и при обучението на студенти в специалности по музикално и танцово изкуство.

Като препоръка бих обърнала внимание, че последната точка за „Стилизацията като похват в танцовото изкуство“ би следвало да се структурира в глава втора за „Творческият процес“. Подчертавам, че тази забележка се отнася само до подреждането на изложението, но не касае съдържанието и приносите на научния труд.

Ас. д-р Мария Кърджиева е отдала живота си на хореографията. Тя се реализира успешно и в трите основни направления – образование (педагогическа дейност), научни търсения и художествено-творческа дейност. Оценявам настоящата хабилитация не само като професионално израстване на кандидатката, но и като съпричастност към дейността на колектива в специалност „Хореография“ към катедра „Изкуства“ на ВСУ „Ч. Храбър“.

В заключение ще обобщя, че монографията „Творческият процес в хореографското изкуство на фолклорна основа“ е собствена разработка на актуална тема с оригинални научни приноси и категорично заслужава положителна оценка. Препоръчвам на уважаемото Научно жури да предложи на Научния съвет при ВСУ „Ч. Храбър“ да избере ас. д-р Мария Петрова Кърджиева да заеме академичната длъжност „доцент“ в ПН „Музикално и танцово изкуство“ по специалност „Хореография“.

03.06.2015 г.

Рецензент:

/проф. Даниела Дженева/